

ною екзотикою з суттєвими елементами незручностей. Найпростішим шляхом для досягнення умов створення сільського туризму було б створення локальних вільних економічних зон на рівні сільських Рад. Це був би надзвичайно потужний поштовх для позитивних економіко-екологічних зрушень на селі. Проте такий підхід на сьогодні абсолютно не врегульований на законодавчому рівні.

Туризм є суттєвим заходом і для зайнятості населення. Тому для Західного регіону України, де рівень безробіття є дуже високим, такий шлях використання природних ресурсів у соціально-економічних цілях є надзвичайно актуальним.

Підсумовуючи сказане вище, зазначимо, що:

- розвиток виробничої, рекреаційної та туристичної галузей на Яворівщині повинен базуватись на еколого-орієнтованій концепції розвитку продуктивних сил регіону;
- в умовах реалізації Закону України "Про спеціальну економічну зону "Яворів" є можливість створити еколого-економічний механізм із швидкою віддачею вкладених коштів;
- необхідним є нормативне підтвердження пріоритетності напрямків та сфер функціонування СЕЗ з метою піднесення соціально-економічного рівня розвитку територій;
- необхідно вдосконалити законодавчу базу формування та діяльності СЕЗ в напрямку створення стабільних економічних умов для залучення інвестицій;
- необхідно законодавчо врегулювати порядок створення локальних вільних економічних зон, максимально спростивши процедуру розгляду та затвердження відповідних документів.

Література

1. **Долішній М.І.** Перспективи вирішення соціально-економічних та екологічних проблем регіону в умовах функціонування вільних економічних зон// Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі. – Львів: Логос, 2000. – С. 4-7.

2. **Лукашик С.І.** Підходи і напрямки діяльності щодо екологічно зорієнтованого розвитку регіону в умовах СЕЗ "Яворів"// Проблеми і перспективи розвитку природоохоронних об'єктів на Розточчі. – Львів: Логос, 2000. – С. 10-17.

3. **Програма** розвитку річкового, ставового, промислового та присадибного рибництва на 2001-2004 роки Львівської обласної державної адміністрації. – Львів, 2001. – С. 17.

УДК 502:330.15

Студ. Л.Б. Синягівська¹ – УкрДЛТУ

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

З'ясовано поняття "екологічний аудит", окреслено основні завдання еко-аудиту, проаналізовані сучасні проблеми впровадження еко-аудиту в Україні, а також розкриті першочергові завдання, які потрібно вирішувати для того, щоб екологічний аудит в Україні став ефективним і виконував усі покладені на нього функції.

Ключові слова: екологічний аудит, екологічна політика, екологічна програма, система екологічного менеджменту, декларація про довкілля.

¹ Наук. керівник: доц. Л.І. Максимів – УкрДЛТУ

Perspectives of inculcation of ecological audition in Ukraine

At the article is found out the definition of meaning of "ecological audition", defined the main tasks of eco-audition, analysed modern problems and using of them in Ukraine, also discovered basic tasks, which are necessary to decide, because ecological audition in Ukraine must be effective and has to make all the function, which are depend upon it.

Key words: ecological audition, ecological politic, ecological program, system of ecological management, environment's declaration.

Розвиток ринкової економіки спричинив особливу увагу до проблеми сталого еколого-економічного розвитку різних регіонів України. Для ефективного вирішення цієї проблеми на практиці потрібно впроваджувати нові інструменти природоохоронного регулювання. У ринкових умовах одним із таких інструментів є екологічний аудит, який може істотно вплинути на екологічну ситуацію, в першу чергу, на рівні окремих промислових підприємств, виробничих комплексів і територій. У 70-х роках еко-аудит розвинувся в таких країнах як США, Канада, Німеччина, Великобританія, країнах ЄС в 90-х роках – в Росії [3]. Протягом останніх десяти років в цих країнах розроблені концепції еко-аудиту, прийняті національні стандарти і нормативно-правові акти в цій галузі.

Основні принципи і положення екологічного аудиту реалізовані в Постанові Європейського Союзу з екологічного менеджменту та екологічного аудиту №1836 (EMAS), прийнятих в 1993 році, яка має назву "Про добровільну участь промислових підприємств у загальній системі екологічного менеджменту та екологічного аудиту". З 1996 року діють міжнародні стандарти ISO серії 14000, що визначають загальні принципи і процедури екологічного аудиту.

Відповідно до цих стандартів під екологічним аудитом розуміють підприємницьку діяльність екологічних аудиторів чи екологічних аудиторських організацій зі здійснення незалежного кваліфікованого аудиторського аналізу діяльності, яка впливає на навколишнє середовище та розробка рекомендацій щодо зниження негативного впливу на довкілля [1].

Завданнями екологічного аудиту є: обґрунтування екологічної стратегії і політики підприємства; визначення пріоритетів при плануванні природоохоронної діяльності підприємства, виявлення додаткових можливостей її здійснення, перевірка дотримання природоохоронного законодавства; зниження ризику виникнення надзвичайних ситуацій, пов'язаних із забрудненням довкілля [3].

Міжнародні стандарти регламентують критерії, докази та дані аудиту. Дані аудиту та зведена інформація мають бути передані замовнику у вигляді письмового звіту. Об'єкт повинен отримати копію звіту про аудит, якщо тільки не було спеціального заперечення з боку замовника.

Екологічний аудит може проводитись в обов'язковому порядку, (коли законом встановлене обов'язкове аудитування екологічно небезпечних підприємств) та на добровільних засадах. Практика свідчить, що ефективним еко-аудит є тоді, коли керівництво підприємства усвідомлює важливість проведення еко-аудиту своєї діяльності. Рекомендації еко-аудитора дають змогу знизити екологічний комерційний ризик, пов'язаний із прийняттям господарських рішень, зменшити екологічні платежі та штрафи, підвищити імідж підприємства в очах громадськості, українських, і, особливо, іноземних підприємств.

Для участі у системі еко-аудиту, відповідно до Постанови ЕМАС підприємство має пройти етапи, схематично зображенні на рис. 1.

Розробка екологічної політики є одним із важливих моментів для участі підприємства в системі еко-аудиту. Екологічна політика визначає загальні цілі та принципи діяльності стосовно довкілля. Важливо, щоб екологічна політика не суперечила загальній економічній політиці підприємства.

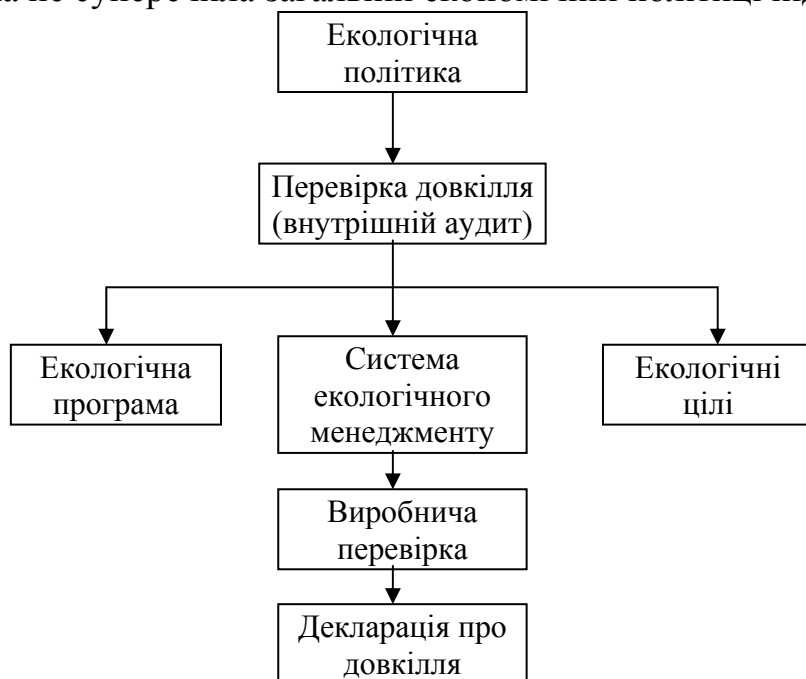

Рис. 1. Етапи проведення екологічного аудиту

Перша перевірка довкілля (внутрішній аудит) має підтвердити готовність підприємства до сертифікації (у випадку застосування стандартів серії ISO 14000) або визнання чинною декларації (у разі застосування Постанови ЕМАС).

Екологічна програма представляє собою докладний опис заходів для реалізації екологічної політики зі вказанням відповідальних осіб, часових рамок та необхідних для цього коштів. Така програма сприяє реалізації конкретних екологічних цілей.

У процесі екологічного аудиту оцінюється система екологічного менеджменту, оскільки ринкова економіка ставить перед підприємством багато питань щодо прибутковості, конкурентоспроможності продукції, якості та її собівартості, життєвого циклу товару. Важливе значення екологічний аудит має в доінвестиційний період, коли еко-аудит об'єктивно визначає інвестиційну привабливість підприємств, особливо для іноземного інвестора.

Екологічні цілі зумовлюються специфікою виробництва. Вони можуть бути короткотермінові (наприклад, зниження рівня використання електроенергії на 20 % за рахунок впровадження енергозберігаючих ламп; зменшення кількості відходів виробництва) та довготермінові (участь у системі еко-аудиту та отримання декларації учасника; отримання сертифікату екологічного менеджменту).

Виробнича перевірка проводиться за участю зовнішнього еко-аудитора, який визначає доцільність і реальність екологічної політики, впровадження екологічної програми, системи екологічного менеджменту та поставлені екологічні цілі і дає згоду на видачу декларації учасника.

Впровадження системи еко-аудиту вимагає додаткових матеріальних, фінансових і трудових витрат. Оскільки мета кожного підприємства полягає в одержанні максимального прибутку, зрозуміло, що підприємство очікує від участі у системі екологічного аудиту отримати економічні вигоди, тобто сприятливе співвідношення витрат і результатів. На жаль, застосування самої декларації про участь у системі еко-аудиту не надає підприємству негайних переваг; вони отримуються з реакції ринку. Ці реакції і пов'язані з ними переваги можуть бути оцінені, виходячи з досвіду участі у пілотних проектах або з відомих типів поведінки ринку.

Потенційний ефект від участі у системі еко-аудиту можна визначити у розрізі таких чотирьох елементів: конкурентоспроможність, зниження ризику, зниження витрат, покращення організації. Кожен окремий елемент складається, у свою чергу, з декількох компонентів:

- *зниження витрат* можна досягти шляхом виявлення потенціалів економії води, енергії та сировини; зниження витрат на утилізацію та зберігання; низькі страхові премії; зменшені простой персоналу;
- *конкурентоспроможність*: забезпечення тривалого існування підприємства за рахунок участі у системі еко-аудиту; сприятливіші кредити і спрощений доступ до засобів стимулювання; вигода від підвищення довіри до підприємства та його прийнятності; відкриття нових майбутніх ринків;
- *зниження ризиків* досягається шляхом оцінки діючих на підприємстві правових приписів; уникнення нещасних випадків, а також нанесення шкоди персоналу і майну; мінімізація ризику відповідальності за продукцію;
- *покращення організації* можливе за рахунок впровадження еко-контролінгу; ефективної системи охорони довкілля; ідентифікації співробітників з підприємством; особистої мотивації співробітників до охорони довкілля.

Впровадження екологічного аудиту в Україні стримується недосконалістю, а подекуди – відсутністю законодавства. Тому першочерговими завданнями в напрямі розвитку екологічного аудиту в Україні є формування відповідної нормативно-правової бази, ведення реєстрів учасників, організація підготовки екологічних аудиторів, організація робіт щодо міжнародного визнання еко-аудиторів України та інших країн.

Екологічний аудит, будучи гнучким механізмом в умовах ринкової економіки, стане важливим інструментом реалізації конституційних прав громадян на безпечне довкілля та екологічну безпеку на рівні окремих підприємств, територій і держави в цілому.

Література

1. ДСТУ 14010-97 "Настанови щодо здійснення екологічного аудиту"
2. **Постанова** "Про добровільну участь промислових підприємств у загальній системі екологічного менеджменту та екологічного аудиту", 1993.
3. **Борисова В.А.** Екологічний аудит як механізм регулювання впливу на довкілля// Держава та регіони, № 4, 2002.
4. **Гетьман А.П., Размєтасєв С.В.** Правове регулювання екологічного аудиту в Україні// Екологічний вісник, № 5-6, 2002.